Suomen ympäristökeskus SYKE
PL 140
00251 HELSINKI

Asiantuntijalausunto

18.10.2016

Eduskunnan asunto- ja ympäristöjaosto
kaisa.iso-sipila@eduskunta.fi

Viite: HE 134/2016 vp, Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2017

Suomen ympäristökeskuksen kannanotot eräisiin pääluokkaa 35 koskeviin määrärahaehdotuksiin

Harri Juvonen

35.10.20 Ympäristövahinkojen torjunta (arviomääräraha), 5 900 000 €

Määrärahaa ehdotetaan pidettäväksi entisellään. *SYKE pitää ehdotusta perusteltuna.*

35.10.22 Eräät ympäristömenot (siirtomääräraha 3 v), 14 725 000 €

Määrärahaa ehdotetaan leikattavaksi 1100 k€. Osa leikkauksesta (500 k€) on kuitenkin siirtoa momentille 35.10.61, joten vertailukelpoinen leikkaus on 600 k€. *SYKE pitää määrärahan lievää supistumista valitettavana.*

SYKE pitää hyvänä sitä, että määrärahaa esitetään selkeästi kohdennettavaksi Itämeren ja vesien suojelun edistämiseen. SYKE pitää hyvänä sitä, että määrärahaa esitetään käytettäväksi ympäristön tilan arviointien kehittämiseen. Tämä mahdollistaa sekä toiminta-käytäntöjen tehostamisen että vaikuttamisen myös EU- tasoiseen sääntelyyn.

SYKE näkee tärkeäksi, että vesienhoitosuunnitelmien ja merenhoidon toimenpideohjelman toimeenpano turvattaisiin riittävällä rahoituksella. SYKE kiinnittää huomiota siihen, että vesien- ja merenhoitoon liittyvien toimenpiteiden edistäminen siirtyy maakuntahallinnon vastuulle vuoden 2019 alusta lähtien. Rahoituksen avulla olisi tärkeää tukea mm. vesistöjen kunnostusverkoston toimintaa sekä vesien kunnostus-strategian (2013) sekä kansallisen pienvesistrategian (2015) toimeenpanoa. Kunnostusverkosto kunnille ja kansalaisille suunnattu palvelu, jonka tavoitteena on varmistaa kunnostukseen liittyvä asiantuntijatuki sekä tarjota foorumi toimijoiden väliselle yhteistyölle.

EU:n merialue-suunnitteludirektiivin mukaisesti Suomen merialueita koskevien merialuesuunnitelmien on oltava valmiita vuoteen 2021 mennessä. Lisäksi vuonna 2020 Suomen on laadittava seuraava kymmenen vuoden välein tehtävä kansallinen luonnon uhanalaisselvitys. Vedenalaisen meriluonnon monimuotoisuuden inventointiohjelman (VELMU) ensimmäinen vaihe valmistui vuoden 2016 alussa.

Määrärahaa on tarkoitus suunnata myös pilaantuneiden maa-alueiden kartoittamiseen ja tutkimiseen sekä riskienhallintaa tukevien ohjeistusten, toimintamallien ja työkalujen kehittämiseen. Rahoituksella tuetaan merkittävimpien riskikohteiden tunnistamista ja kunnostamista sekä tarkoituksenmukaisten kunnostuspäätösten tekemistä. *SYKEn näkemyksen mukaan toiminnan kehittämisellä ja tehostamisella voidaan saavuttaa mm. merkittäviä kustannussäästöjä tinkimättä terveyden ja ympäristösuojelullisista tavoitteista.*

Määrärahasta ehdotetaan kohdennettavaksi materiaalien ja jätteiden kierrätyksen edistämiseen 200 000 euroa, jolloin vuoden 2016 talousarvioesitys mukaan lukien kierrätystä edistävän kärkihankkeen kokonaispanostus olisi yhteensä 1 milj. euroa.

SYKE näkee, että kiertotalouden edistämiseen kannattaisi panostaa jopa enemmän kuin mihin hallitusohjelmassa on sitouduttu. SITRAn syksyllä 2016 julkaisemassa ”Kiertotalouden tiekartassa” on nostettu tavoitteeksi, että Suomi olisi kiertotalouden esimerkkimaa vuoteen 2025 mennessä, ja kiertotalouteen liittyvät ratkaisut tukisivat teknologian ja palveluiden vientiä. EU julkaisi vuoden 2015 lopulla kiertotaloutta koskevan tiedonannon, jonka jatkona tultaneen esit-

tämään muutoksia useisiin EU- säännöksiin. *SYKE pitää tärkeänä, että vuoden 2018 valtion talousarviossa ja mahdollisuuksien mukaan jo vuoden 2017 talousarviossa otetaan huomioon kiertotalouden tiekartan toimeenpanon tukeminen kokeilu- ja kehittämistoiminnan rahoituksen avulla.*

35.10.61 Vesien- ja ympäristönhoidon edistäminen (siirtomääräraha 3 v), 6 042 000 €

Vuoden 2016 talousarvioesityksen yhteydessä hyväksyttiin, että momentin määrärahaa voidaan käyttää vuosina 2017 ja 2018 enintään 5 000 k€. Vuodelle 2017 määrärahaa ehdotetaan leikattavaksi 5 030 k€. Momentille ehdotetaan siirrettäväksi momentilta 35.10.22 ravinteiden kierrätykseen ja Itämeren ja vesien suojelemiseen 500 k€.

Suomi sitoutunut siihen, että sisävesien ja rannikkovesien hyvä tila on saavutettu viimeistään vuoteen 2027 mennessä. Suunnitellut toimenpiteet on kirjattu valtioneuvoston vuonna 2015 hyväksymiin vesienhoidon suunnitelmiin ja merenhoidon toimenpide-ohjelmaan vuosille 2016-2021. SYKE kiinnittää huomiota siihen, että toimenpiteiden edistäminen siirtyy maakuntahallinnon vastuulle vuoden 2019 alusta lähtien. Muutosvaihe tullee vaatimaan erillisiä toimenpiteitä. *SYKE on huolissaan siitä, riittävätkö määrärahat vesistöjen ja merialueiden tilan parantamiseen tähtäävien toimenpiteiden toteutukseen riittävässä laajuudessa ja toteutetaanko suunnitellut toimenpiteet riittävän ripeästi.* Toimenpiteiden etenemistä ja vaikuttavuutta on tarpeen arvioida vuoden 2017 aikana.

Määrärahaa suunnitellaan käytettäväksi isännättömien, merkittävää terveys- ja ympäristöriskejä aiheuttavien pilaantuneiden alueiden kunnostamiseen. *SYKE näkee tärkeäksi, että riittävä rahoitus näiden kohteiden kunnostamiseen turvataan. riittävä rahoitus* Lähivuosina kunnostustoimien pääpaino on yhdyskuntien vedenhankinnan kannalta tärkeiden pohjavesialueiden ja raakavesilähteiden turvaamisessa. Lisäksi pilaantuneen maaperän kunnostusmenetelmien osaamisen lisäämiseen ja uusien ratkaisujen laajamittaiseen käyttöönottoon tähtäävien kokeiluhankkeiden rahoitus tulee turvata. Kokeiluiden tavoitteena on testata erilaisia teknologioita, riskien hallinnan ratkaisuja ja saada referenssejä alalla toimiville yrityksille sekä siten tukea yritysten vientimahdollisuuksia.

35.10.65 Öljyjätemaksulla rahoitettava öljyjätehuolto (siirtomääräraha 3 v) , 1 000 000 €

Määrärahan ehdotetaan säilyvän ennallaan. *SYKE pitää ehdotusta perusteltuna.*

35.10.70 Alusinvestoinnit (siirtomääräraha 3 v), 5 000 000 €

Tutkimusalus Arandan peruskorjauksen kustannusarvio on 11 600 000 euroa. Kustannusarvio täsmentyy kilpailuttamisen jälkeen. Peruskorjauksen toteuttamiseen myönnetty vuonna 2016 7,5 milj. euron kolmivuotinen määräraha. *SYKE pitää ehdotettua määrärahaa välttämättömänä merentutkimusalus Arandan peruskorjauksen ja käytettävyyden varmistamiseksi.*

Arandan avulla kerätään tietoa käytetään Suomen avomerialueen tilasta. Tietoa käytetään Suomen merenhoidon suunnitteluun sekä vedenalaisen luonnon monimuotoisuuden inventointeihin ja sitä hyödynnetään mm. merialuesuunnittelussa. Arandan käyttö mahdollistaa EU:n meristrategiadirektiivin ja Itämeren ympäristönsuojelusopimuksen (HELCOM) asettamien velvoitteiden täyttämisen.

Vuoden 2016 aikana kilpailutetaan aluksen peruskorjauksen toteutus. Itse peruskorjaustyö on tarkoitus toteuttaa pääosin vuonna 2017-2018. Talousarvioesitys mahdollistaa määrärahan käytön myös korvaavan tutkimusaluksen vuokraamiseen, mikäli peruskorjaus olisi edullisempaa toteuttaa yhtenä jaksona kuin pilkottuna useampaan jaksoon.

Aluksen käyttöastetta on pystytty parantamaan merkittävästi vuosien 2014-2016 aikana yhteistyössä Ruotsin hydrologisen ja meteorologisen instituutin (SMHI) ja Luonnonvara- keskuksen kanssa. Aluksen käyttöastetta olisi mahdollista lisätä edelleen myös mm. Jäämerellä tehtävän arktisen tutkimustyön osalta. Tämä nostaisi Suomen näkyvyyttä arktisen alueen yhteistyössä. Kansainvälisen merenkulkuun liittyvien uusien vaatimusten mukaan toiminta Jäämerellä edellyttää kuitenkin eräitä sellaisia muutoksia aluksen varusteluun, joita ei ole otettu huomioon peruskorjauksen suunnittelussa.